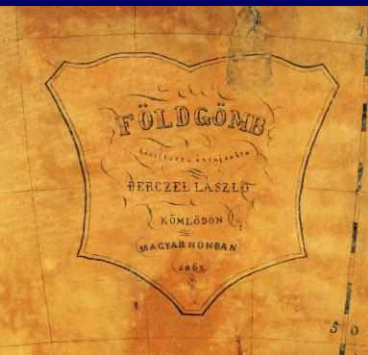

A Perczel-glóbusz újraalkotásáról (A projekt)

Márton Mátyás

egyetemi tanár

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Térképtudományi és Geoinformatikai Tanszék

**Régi és új Perczel glóbuszok:
egy 150 éves óriásgömb és rekonstrukciója**

OSZK – ELTE konferencia és földgömb-bemutató
OSZK, Budavári palota, 2012. november 16.

Ahogyan kezdődött

- néhány szó a VGM-ről

A fakszimile (hasonmás) két új fogalma

Ugyanezek Perczel földgömbjére:

- a virtuális valóság és
- egy virtuális vízió

A glóbusz újraalkotásáról

- egy Márton-cikk a GK-ban (2008)
- – mintafeldolgozás
- a projekt és résztvevői
- eredmények a VGM-ben

Búcsúképek:

- a valóság és a végső cél

Néhány szó a VGM-ről

Egy pályázat

*Föld- (és ég-) gömbök 3D-s előállítása
(Virtuális Földgömbök Múzeuma és
digitális virtuális restaurálás)*

OTKA K 72104

Az OTKA-pályázatban kitűzött célok (2007. szept.):

- Bármely irányba **forgatható** glóbuszok 3D-s előállítására alkalmas módszer kidolgozása,
- A „Virtuális Glóbuszok **Múzeumá**”-nak kialakítása,
- A digitális virtuális földgömb-**restaurálás** módszerének kidolgozása:
kulturálisérték-mentés és kockázatmentes restaurálás,
- **Új glóbuszok** előállítási módszerének kidolgozása.

A megfogalmazott célok megvalósításának tárgya első körben:

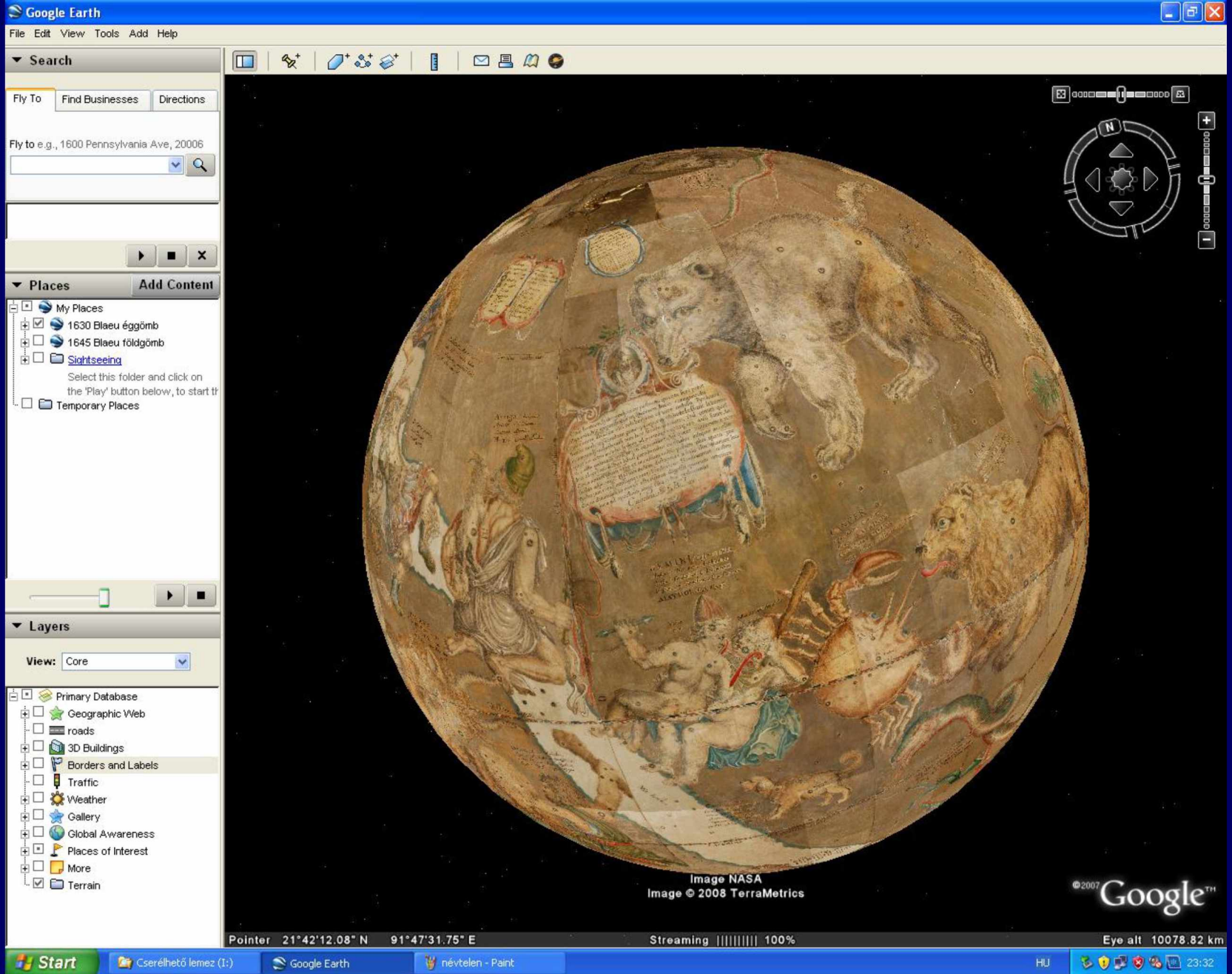
a Kartográfiai Vállalat több mint 30 féle földgömbje, amely jó **alap lehet**

a

Virtuális Glóbuszok Múzeuma számára

DE

Közbejön egy Blaeu-éggömb ...

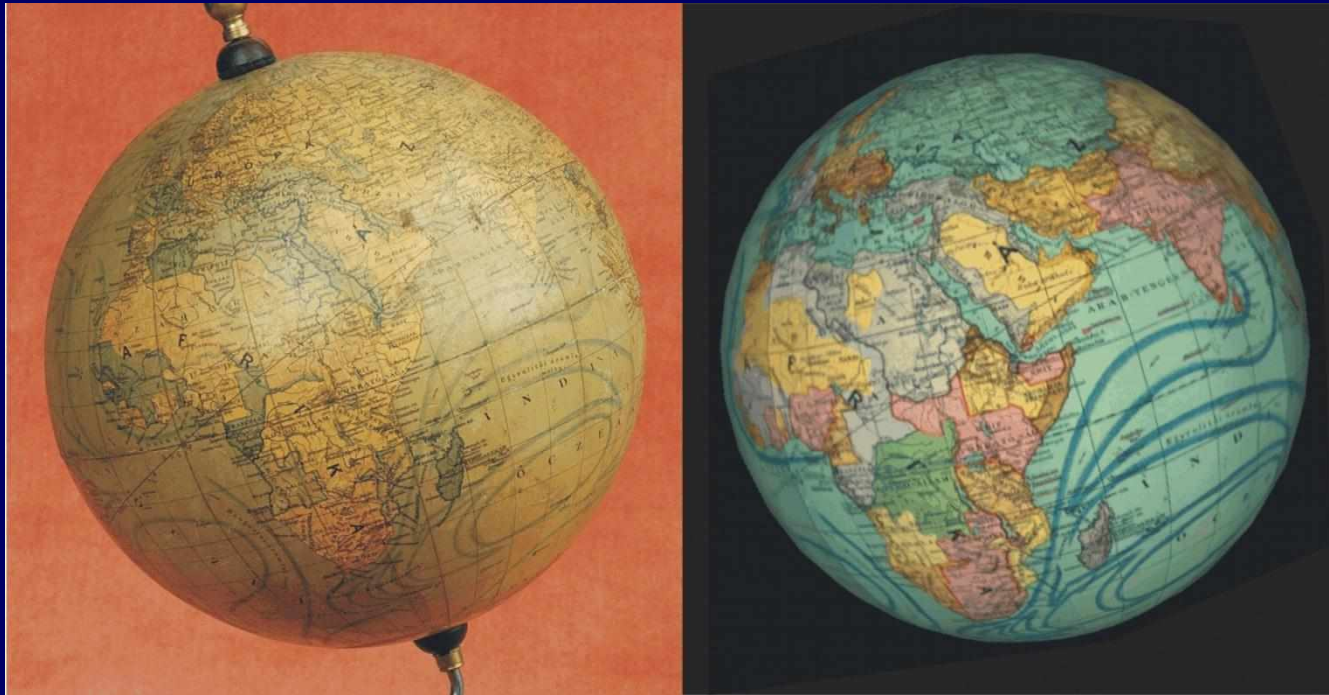

... amit muszáj feldolgozni

... és egy Kogutowicz-évforduló,
ami új fogalmak kialakításához vezet

A **virtuális 3D-s hasonmás** (fakszimile) készülhet
– az eredeti gömbről készített fényképfelvételekből vagy
– földgömbtérképnymatokból

A mai állapotot mutató hasonmás

Az eredeti gömb gyakran színét
veszti
a fény és a levegő hatására

Készítéskora-beli fakszimile

A védett helyen (pl. mappában)
őrzött térképnymat eredeti
színgazdagságában pompázik

**Perczel László
földgömbje
az Országos
Széchényi Könyvtár
Térképtárában
ma**

**Vajon
milyen lenne egy
készítéskora-beli
fakszimile?**

Ki segíthetne?!

Egy szerző, két azonos, de fontos publikációja:

Ambrus-Fallenbüchl Zoltán:

Der grosste Erdglobus Ungarns – hundert Jahre alt
Der Globusfreund, Publ. Nr. 12, Wien, 1963

Ambrus-Fallenbüchl Zoltán:

Magyarország legnagyobb földgömbje száz éves
Geodézia és Kartográfia, 1963., 1. szám, pp.: 61–62

Leírást kapunk a gömb 1962-es állapotáról!

***Ambrus-Fallenbüchl leírása nagy jelentőségű,
a mai látható képet így tudjuk értelmezni:***

- a földgömb favázú készítmény;
- az alapja papírmasé;

Milyenek a kor hordozógömbjei, amelyekre a földgömbtérképnyomatokat vagy a kéziratos rajzokat kasírozták?

**A Perczel-glóbusz hordozógömbje ilyen lehet,
erre utalnak a II. világháborúban elszenvedett
Egyenlítő menti sérülései**

Ambrus-Fallenbüchl leírása (folytatás)

- nagy méret, részletes kidolgozás;
- pergamenpapírra rajzolt térképszelvények;
- a glóbusz finom lakkréteggel van bevonva;
- a pergamenpapír kissé megsárgult,
de jó állapotban van;
- a hegyrajz árnyalt, barna színezésű,
a hegységek megírása barna;
- a vízrajz sötétkék, a folyók névírása kék;
- a tenger világos kék;
- a települések: vörös pontok vörös megírással;
- az országhatárok színe barnás,
egykor élénkvörös lehetett.

**A Perczel-glóbusz mai látványa nem sugallja
a földgömb előbb leírt nagyszerű értékeit**

Ambrus-Fallenbüchl leírása (folytatás) a Perczel-gömb névírásáról:

- a helységek névírása Európában (!) általában a nemzeti helyesírást követi;
- azok a városok, melyeknek magyar nevük is van, az utóbbi formában szerepelnek *(azaz a magyar exonimákat használja!)*;
- a földrajzi közfőnevek mindenütt magyar nyelvűek *(azaz törekszik egy magyaros névhasználat kialakítására, csatlakozik a reformkori törekvésekhez).*

E leírás alapján mód van egy készítés-kora-beli hasonmás elkészítésére, a gömb újraalkotásával

Márton Mátyás (2008):

*Egy elfeledett magyar csoda: Perczel László
földgömbje – az első „világtérképmű”?*

GEODÉZIA ÉS KARTOGRÁFIA 60:(3) pp. 9–16.

**A cikk a már 2007-es OTKA pályázatban
felvetődött kettős cél nyilvános
meghirdetése:**

**1. A jelenlegi állapotot rögzítő hasonmás
létrehozása a Virtuális Glóbuszok
Múzeumában**

**2. Egykorú hasonmás készítése a földgömb
újraalkotása révén**

Virtuális Glóbuszok Múzeuma - Mozilla Firefox

Ejtl Szerkesztés Nézet Előzmények Könyvjelzők Eszközök Súgó

terkeptar.elte.hu/vgm/main.php?lang=hu&mode=v

Google

Név	Kiadás ideje	Kiadó
132 cm magyar komplex földgömb	1862	Perczel

1 találat.

explore examine seek level back forward Asia

Részletes adatlap

© 2007-9, Térképtudományi és Geoinformatikai Tanszék, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Microsoft PowerPoi... 1123276.pdf (applic... Virtuális Glóbuszok ...

HU 22:31

A mai állapotot mutató hasonmás a VGM-ben

Virtuális Glóbuszok Múzeuma - Mozilla Firefox

Eajl Szerkesztés Nézet Előzmények Könyvjelzők Eszközök Súgó

Virtuális Glóbuszok Múzeuma Virtuális Glóbuszok Múzeuma

terkeptar.elte.hu/vgm/details.php?lang=hu&id=76

Google

Virtuális Glóbuszok Múzeuma

132 cm magyar komplex földgömb - 1 : 10 000 000

Általános leírás

Komplex domborzati-politikai glóbusz. Egyedi, kézi rajzolatú. A készítés feltehető módja: a kézzel szerkesztett grafitceruza-rajz színes tussal vagy tintával történő átrajzolásával készülhetett a vonalasrajz (fokhálózat, partvonal, vízrajz) tisztázata, amelyet árnyékolással (summerrel) készített domborzatrajzzal, szaggatott koronavonalú országhatárrajzzal, ezt kísérő színes banddal és igen részletes, színes névrajzzal tettek teljessé.

Kiadás ideje

1862

Kiadó

Perczel

Kiadás helye

Kömlőd, Komárom megye, Magyarország

Szerző

Perczel László

Technológia

A glóbusztérkép szabálytalan alakú pergamenpapír-darabokra készített egyedi, kézi rajzú térkép. A hordozógömb – a kor szokásainak megfelelően – fa bordázatára feltehetően egymásra több rétegben, erősen enyvezett papírlapokat ragasztottak fel, amelyek összvastagsága mintegy 8 cm. Az így kialakított felület egyenetlenségeit gipsszel simították. A létrejövő szabályos gömbfelületre történt a pergamenpapír-darabok kasírozása.

Microsoft PowerPoint 1123276.pdf (applic... Virtuális Glóbuszok ... Adobe Photoshop HU 22:37

A Perczel-gömb leírása a VGM-ben (részlet)

A glóbusz újraalkotásáról

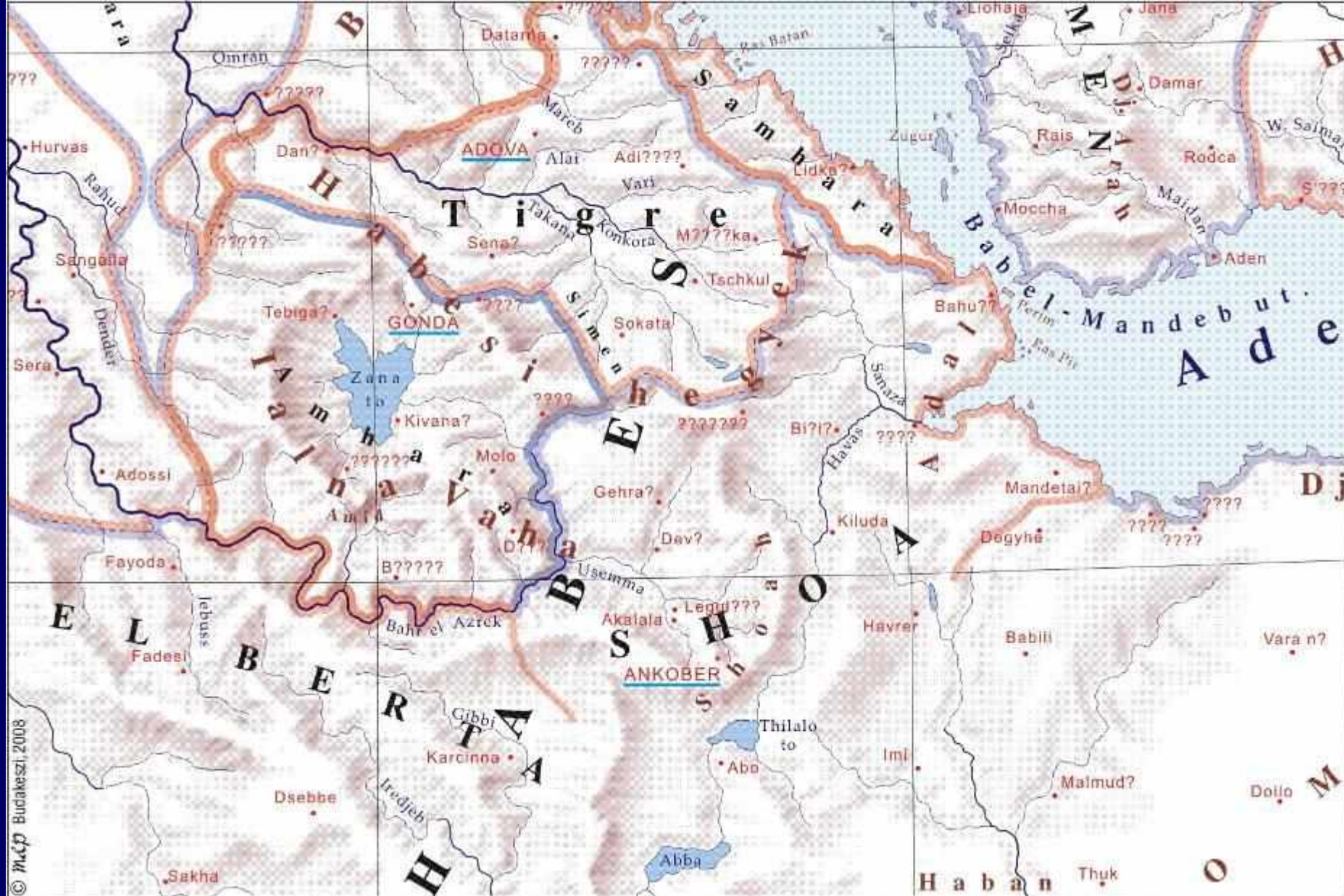

Márton Mátyás (2008):

*Egy elfeledett magyar csoda: Perczel László
földgömbje – az első „világtérképmű”?*

GEODÉZIA ÉS KARTOGRÁFIA 60:(3) pp. 9–16.

**A cikkhez mintafeldolgozás készül, és ehhez
Sziládi József a KV nyugalmazott felelős
térképszerkesztője vállalja az árnyékolt
domborzatrajz (a summer) elkészítését...**

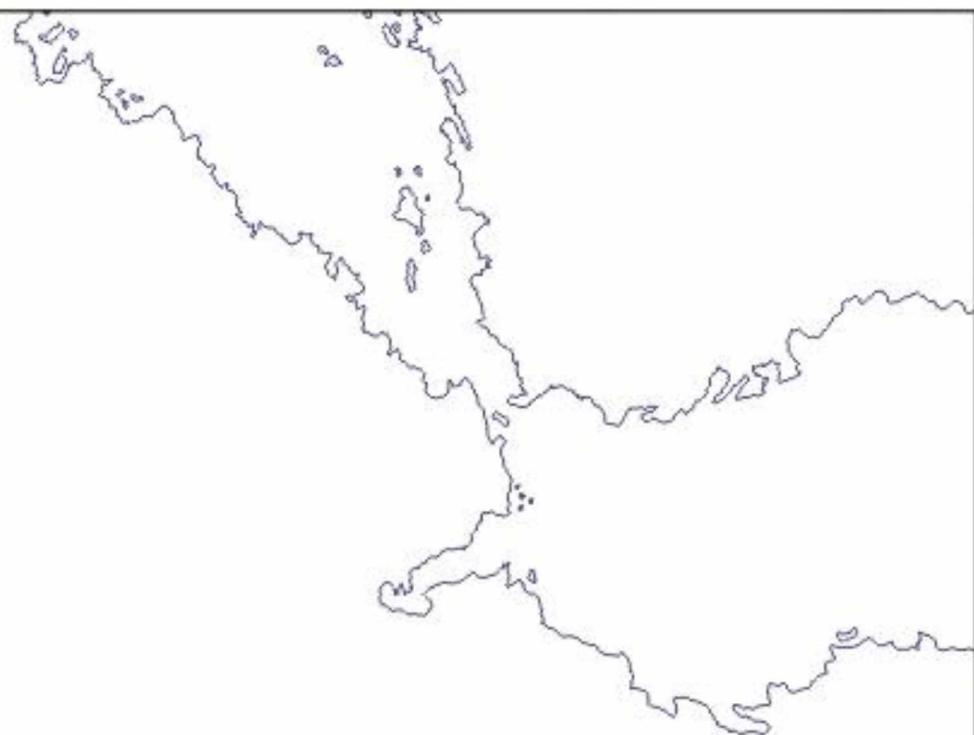

***Ambrus-Fallenbüchl Zoltán 1962–63-as leírása
nyomán készült újraalkotási minta (Márton M., 2008)***

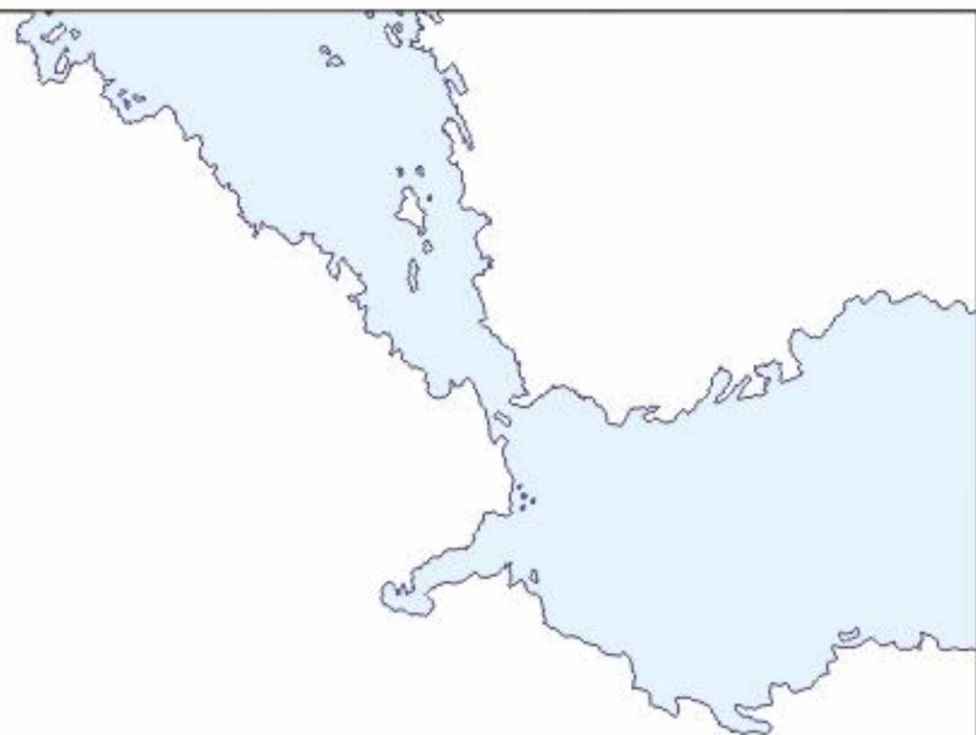
Az újraalkotás fő lépései

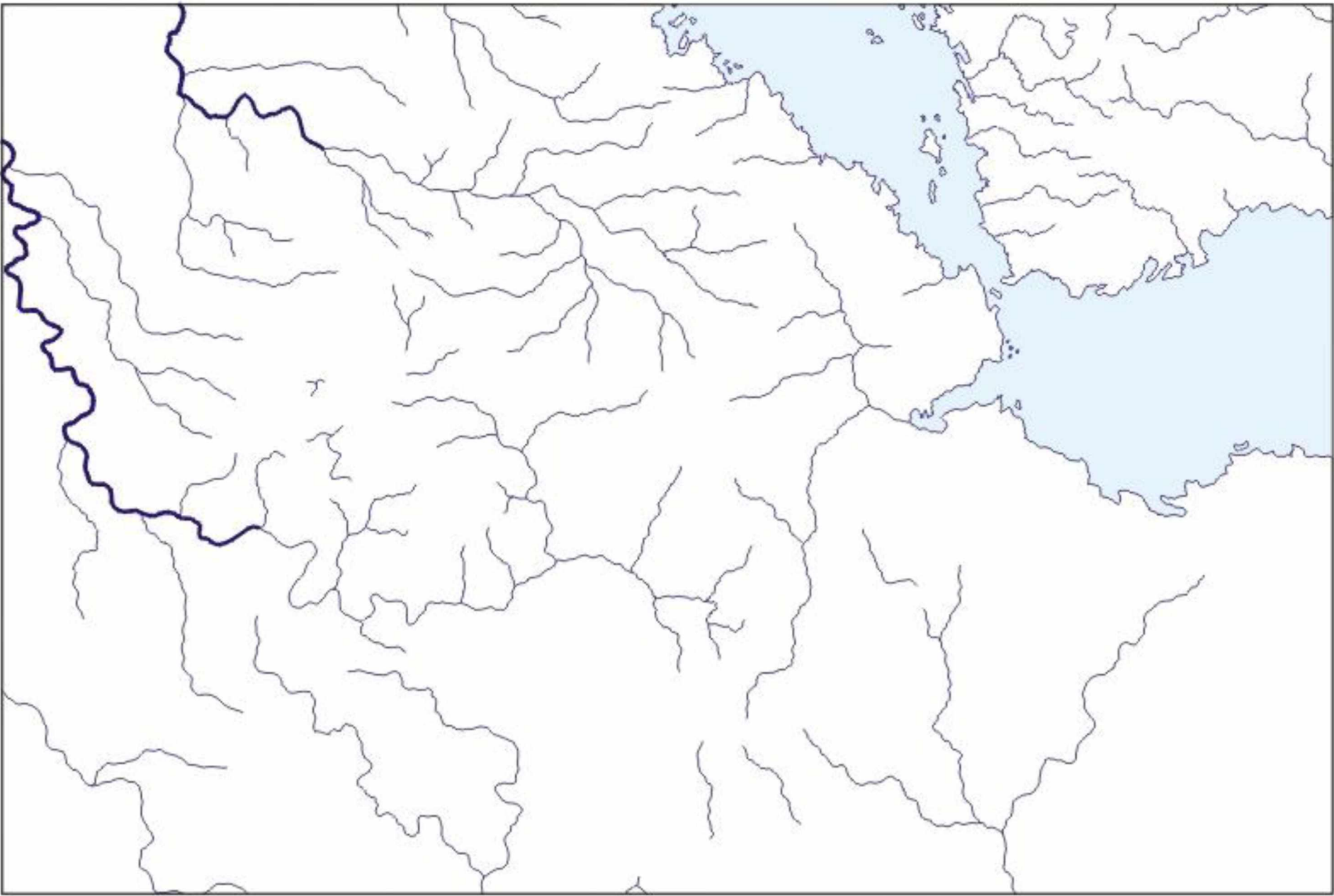

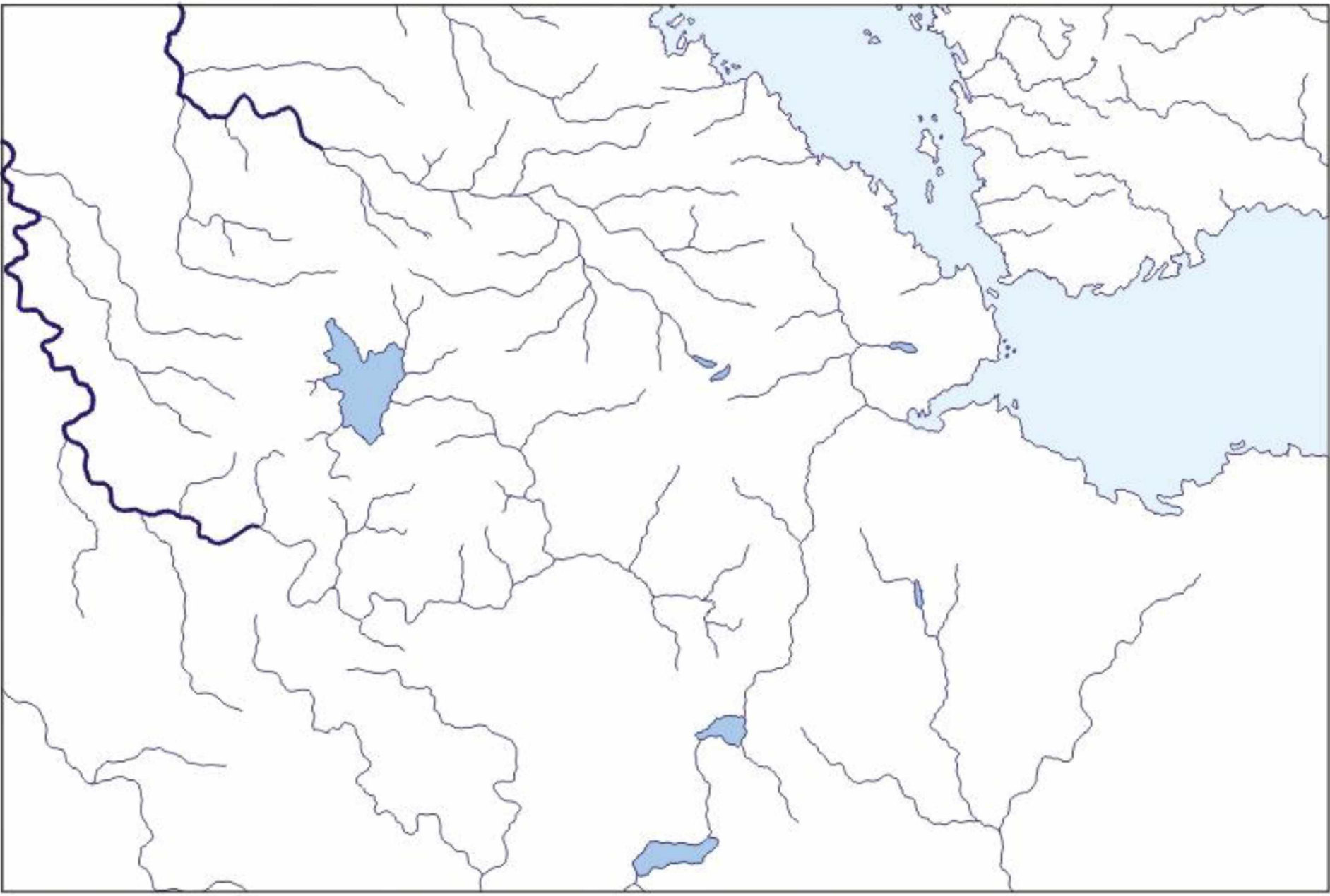

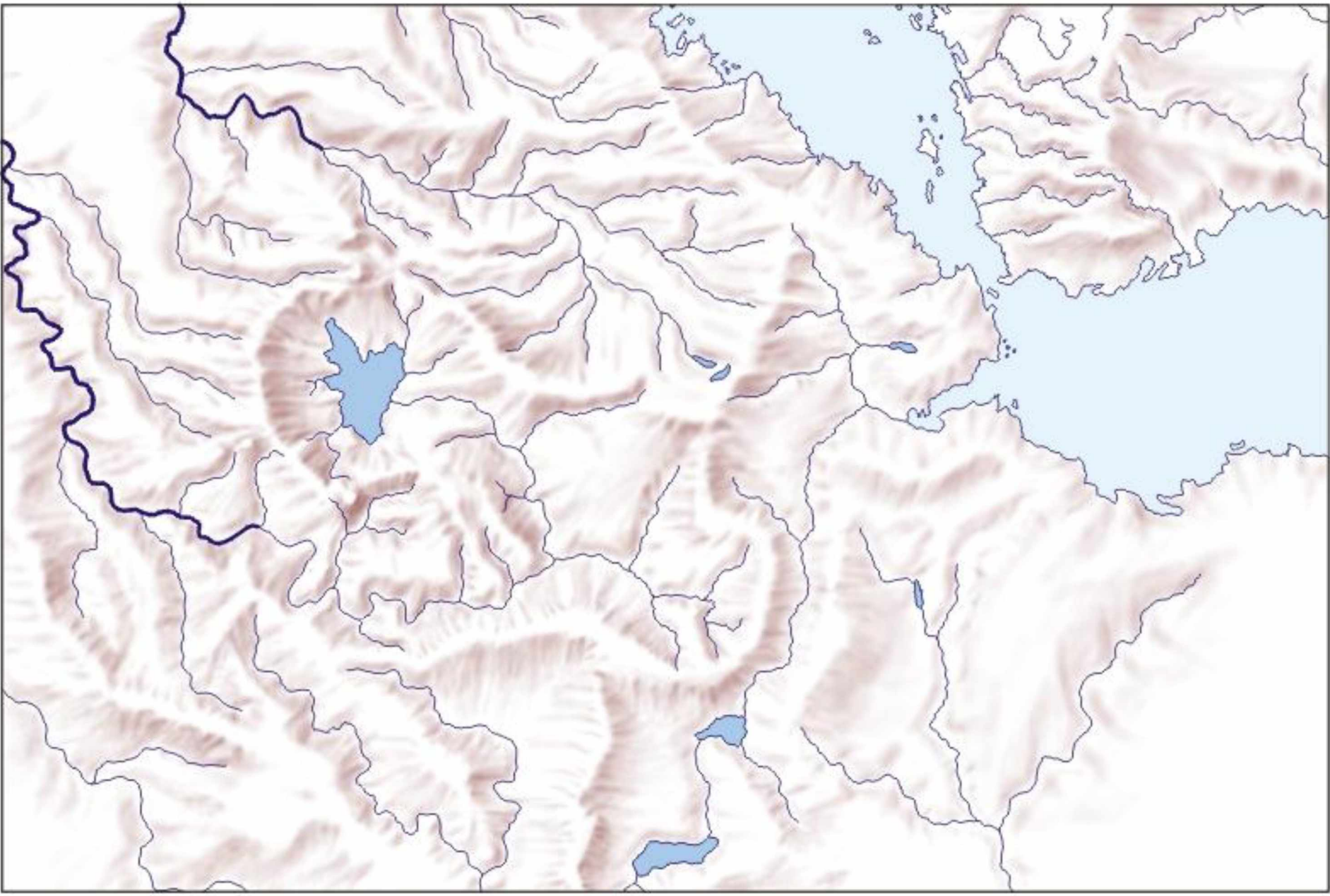

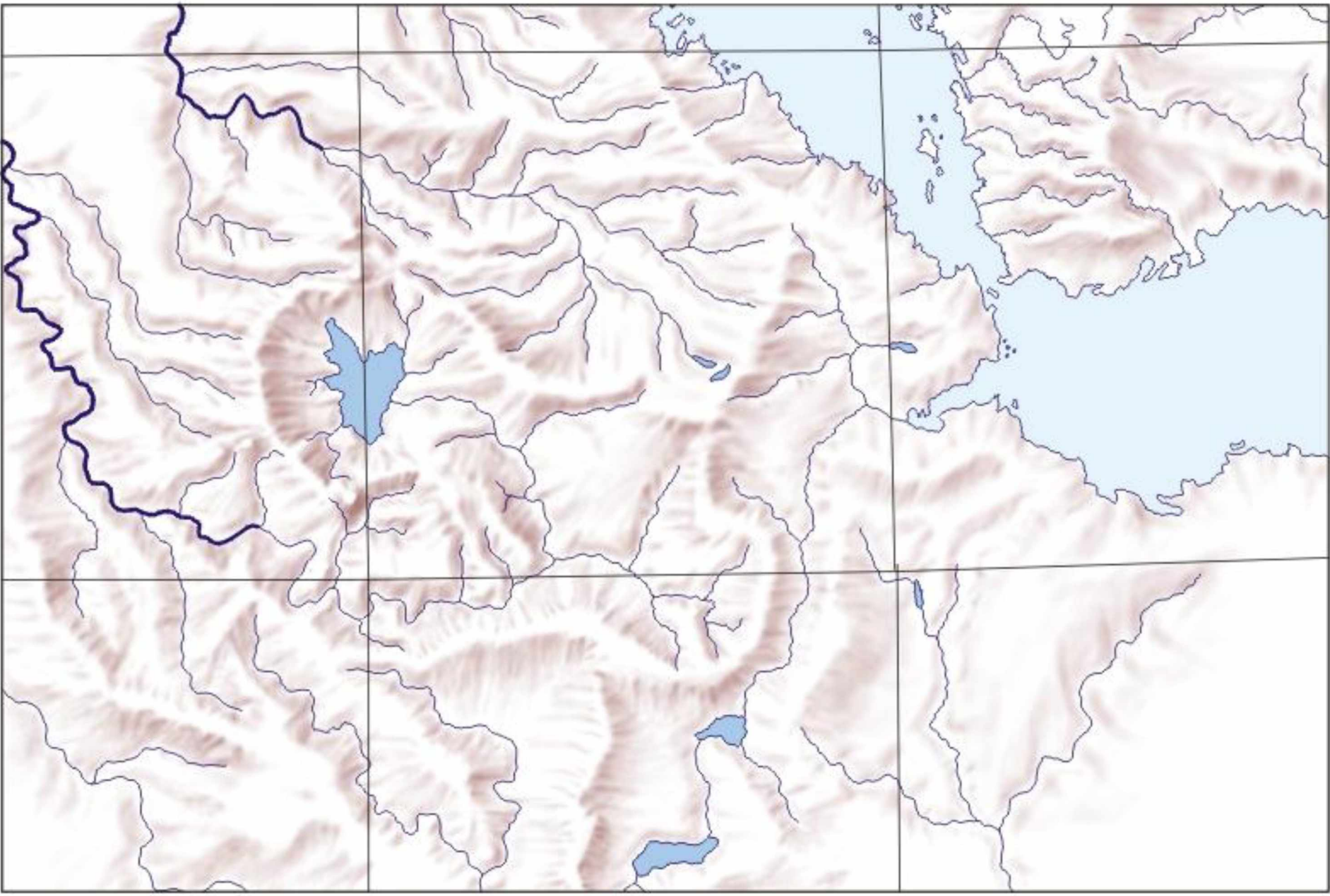

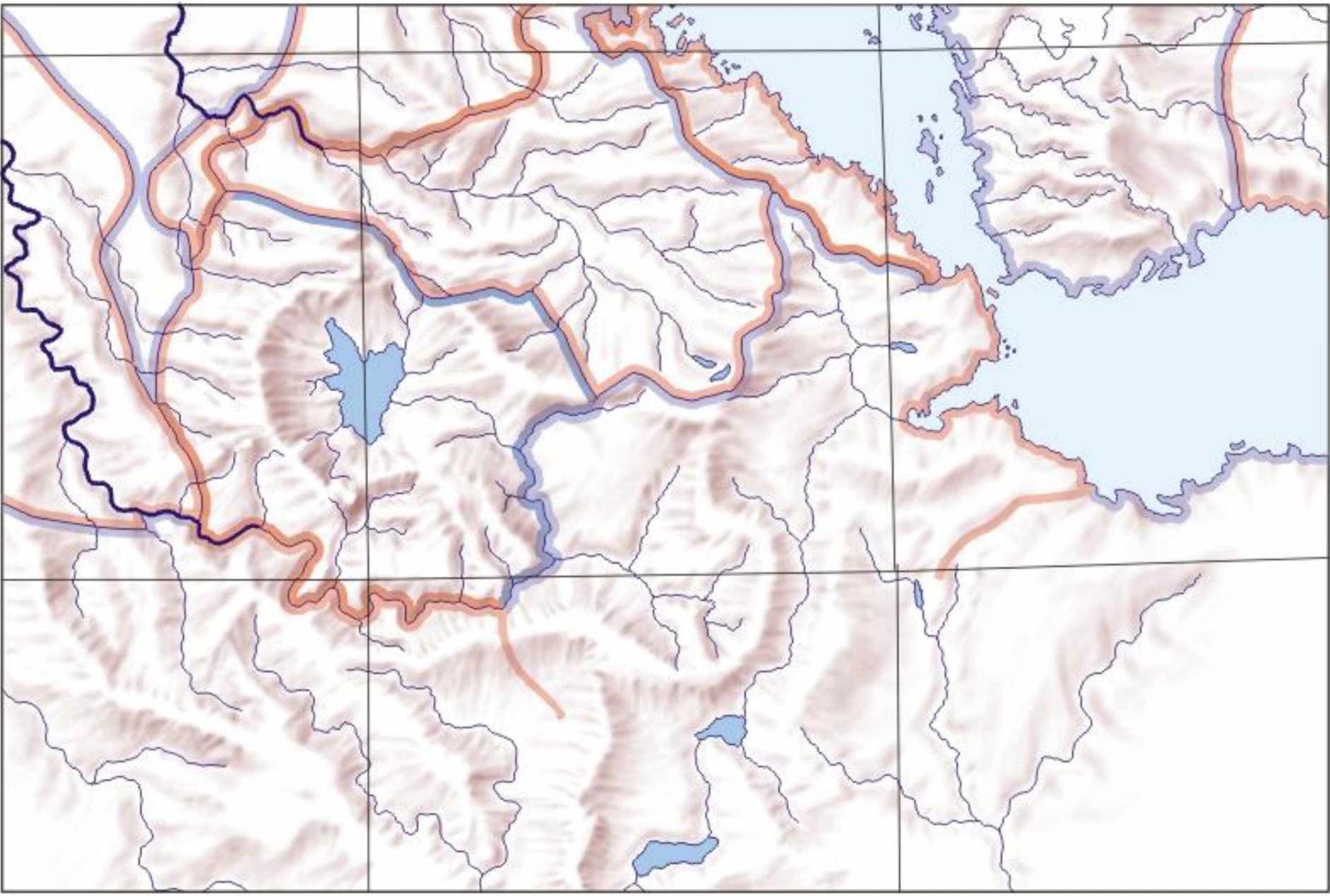

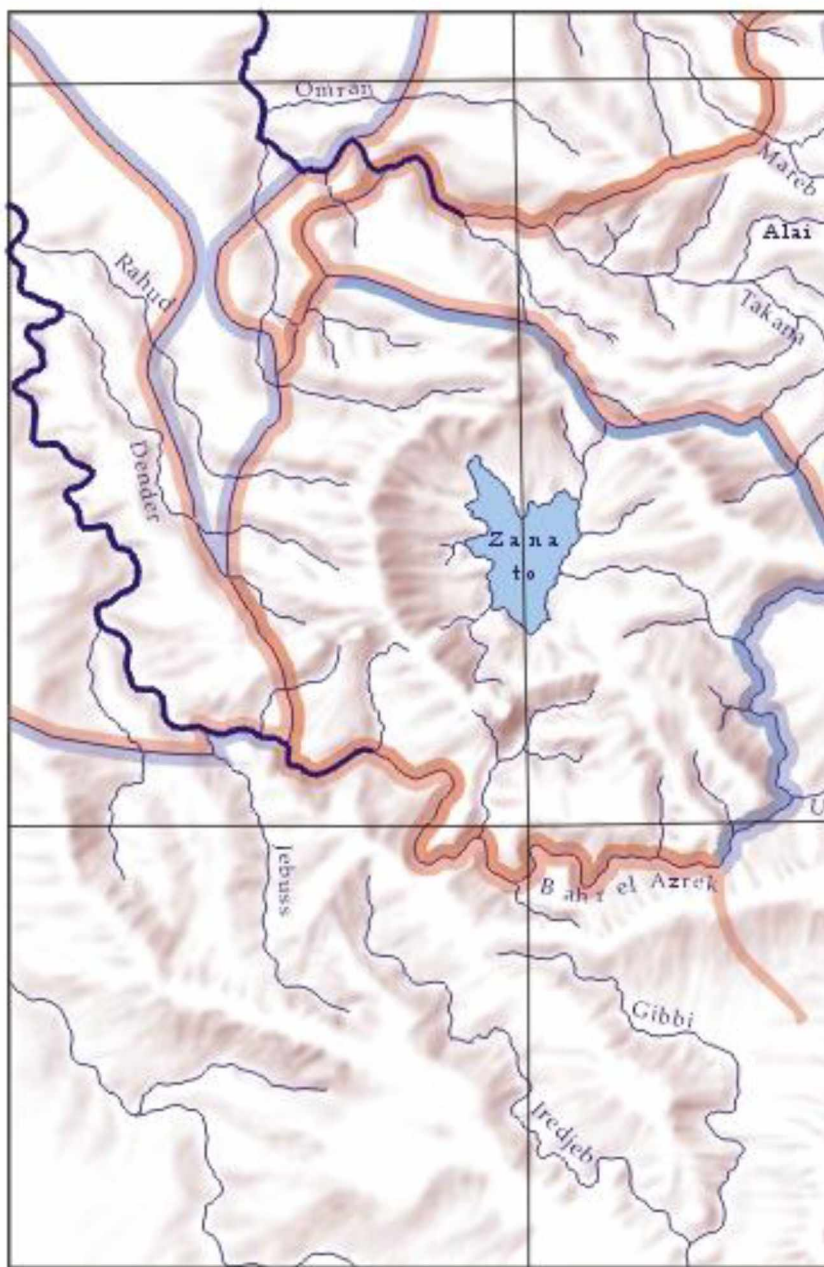

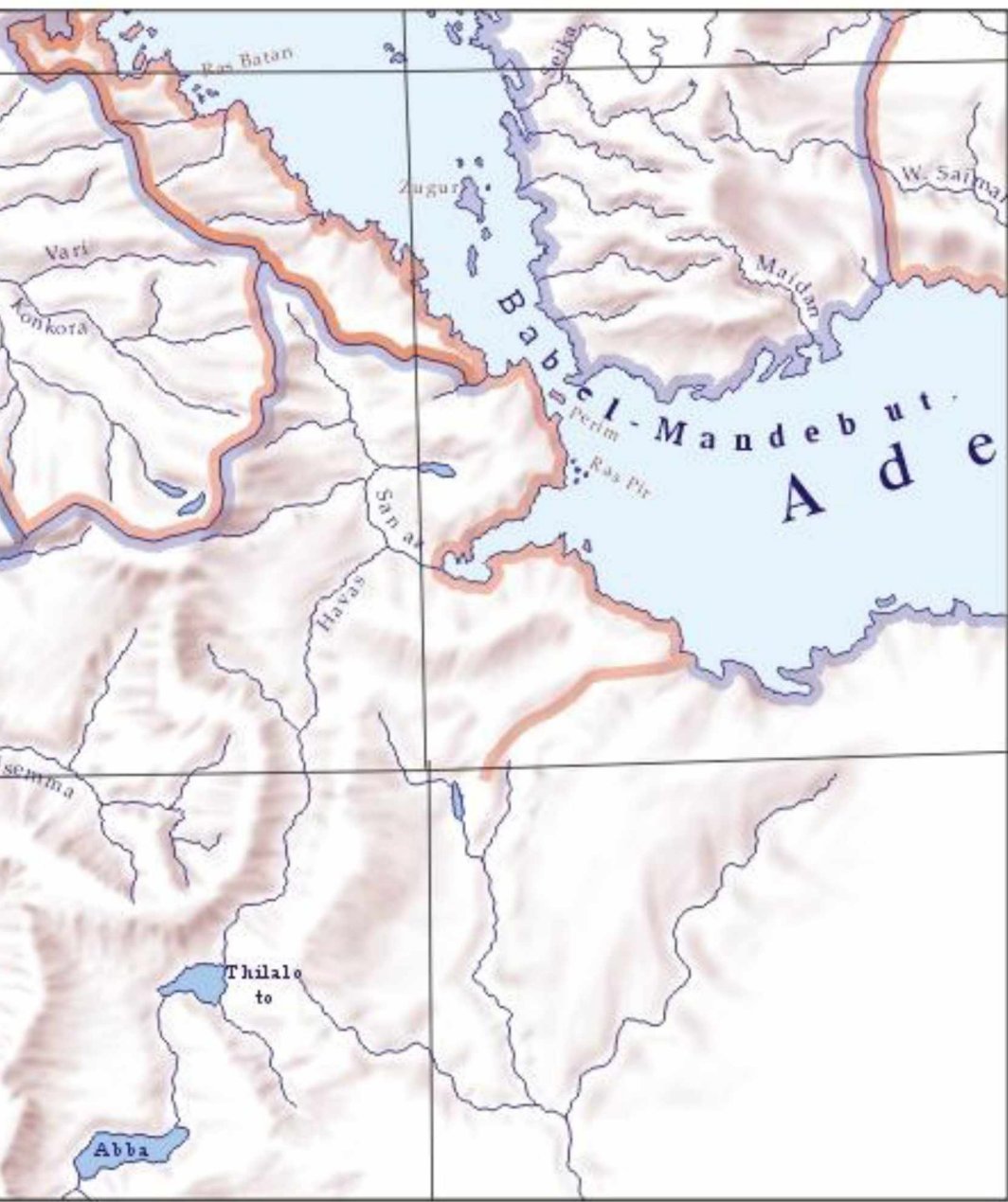

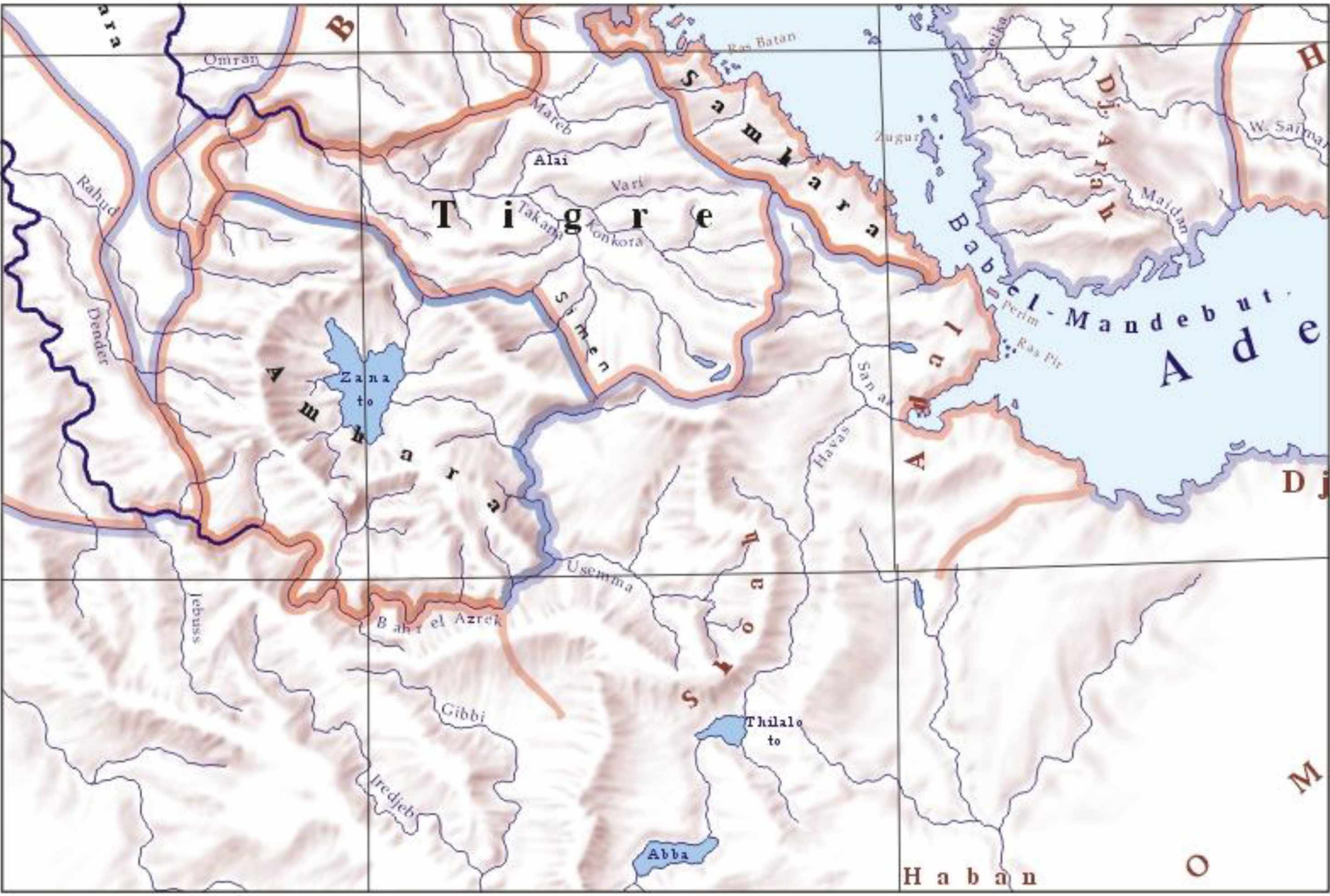

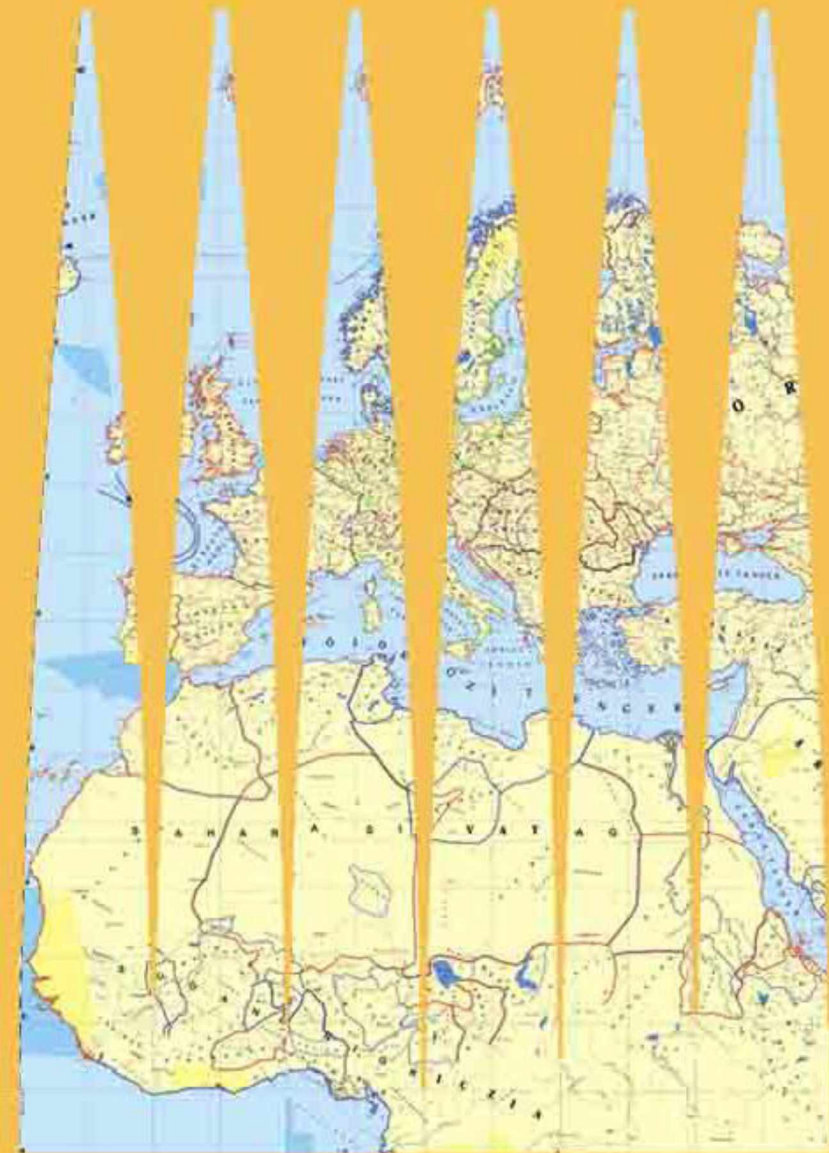

... s lassan összeáll a virtuális glóbusz anyaga

A projekt résztvevői és eredményei

Diplomamunkák (ötéves, illetve MSc-képzés):

Czombos Edit (2009):

Adalékok a Perczel-glóbusz 3D-s újraalkotásához

Mészáros Evelin (2010):

*Tanulmányok a földgömbkészítés témaköréből –
Adalékok a Perczel-glóbusz újraalkotásához*

Kirisics Judit (2010):

*A Perczel-glóbusz rekonstrukciójának jelen állapota
Észak-Amerika és az Északi-Csendes-óceán példáján*

Kacsándi László (2012):

*A Perczel-glóbusz teljes újraalkotása a már elkészült
munkarészek integrálásával és kiegészítésével*

Zubán Diána Erzsébet (2012):

*A Perczel-glóbusz dél-amerikai és ázsiai
névanyagának komplex feldolgozása*

Szakdolgozatok (BSc-képzés):

Nyuli Éva (2009):

Európa településneveinek térinformatikai adatbázisa a Perczel-gömb alapján

Tóth Bettina (2009):

Dél-Amerika településneveinek geoadatbázisa a Perczel-gömb alapján

Való Adrienn (2009):

Afrika településneveinek geoadatbázisa a Perczel-gömb alapján

Botyánszki Mariann (2012):

A Perczel-glóbusz újraalkotása Ausztrália példáján

Kiss Bettina (2012):

A Perczel-glóbusz újraalkotása az Indiai-óceán példáján

Németh Krisztina Katalin (2012): *A Perczel-glóbusz újraalkotása a Déli-Csendes-óceán példáján*

TDK-dolgozatok

(BSc-képzés):

Tóth Bettina és Való Adrienn (2009):

*Geoinformatika a kulturálisérték-mentés szolgálatában
(Régi térképek földrajzi neveinek adatbázis-építése)*

(ötéves képzés):

Kirisics Judit (2011) :

*A Perczel-glóbusz rekonstrukciójának jelen állapota
Észak-Amerika és az Északi-Csendes-óceán példáján*

Az újraalkotás további résztvevői (rajzi előtervek)

- *Koncz Géza (Ausztrália)*
- *Agárdi Norbert (Európa)*
- *egy-egy részlet erejéig még sokan mások:*
Berger Viola, Duna Gábor, Imre Réka,
Kovács Márk, Nagy Lajos, Simon Dávid,
Szuhi Attila, Takács Kata, Tikk Anikó és
Torma Szabina
- ***Sziládi József (a teljes summer!!!)***

Néhány más publikáció:

Márton M., Gercsák G. (2011):

*The present state of reconstructing a 150 year old globe
In: Ruas A (szerk.): Proceedings of the XXV International
Cartographic Conference: Enlightened view on
Cartography and GIS. Paris, Franciaország, 2011.07.03–
2011.07.08. (International Cartographic Association)*

Gede M., Márton M., Ungvári Zs. (2011):

*Digital reconstruction of Perczel's globe
E-PERIMETRON 6:(2) pp. 68–76.*

Gercsák G., Márton M. (2010):

*New terminology of differentiating digital facsimiles
In: Livieratos Evangelos, Gartner Georg (szerk.):
Poceedings of the 5th International Workshop on Digital
Approaches in Cartographic Heritage. Vienna, Ausztria,
2010.02.22–2010.02.24. pp. 197–202.*

Néhány más publikáció (folytatás):

Gede M., Márton M., Ungvári Zs. (2010):

Digital Reconstruction of Perczel's Globe

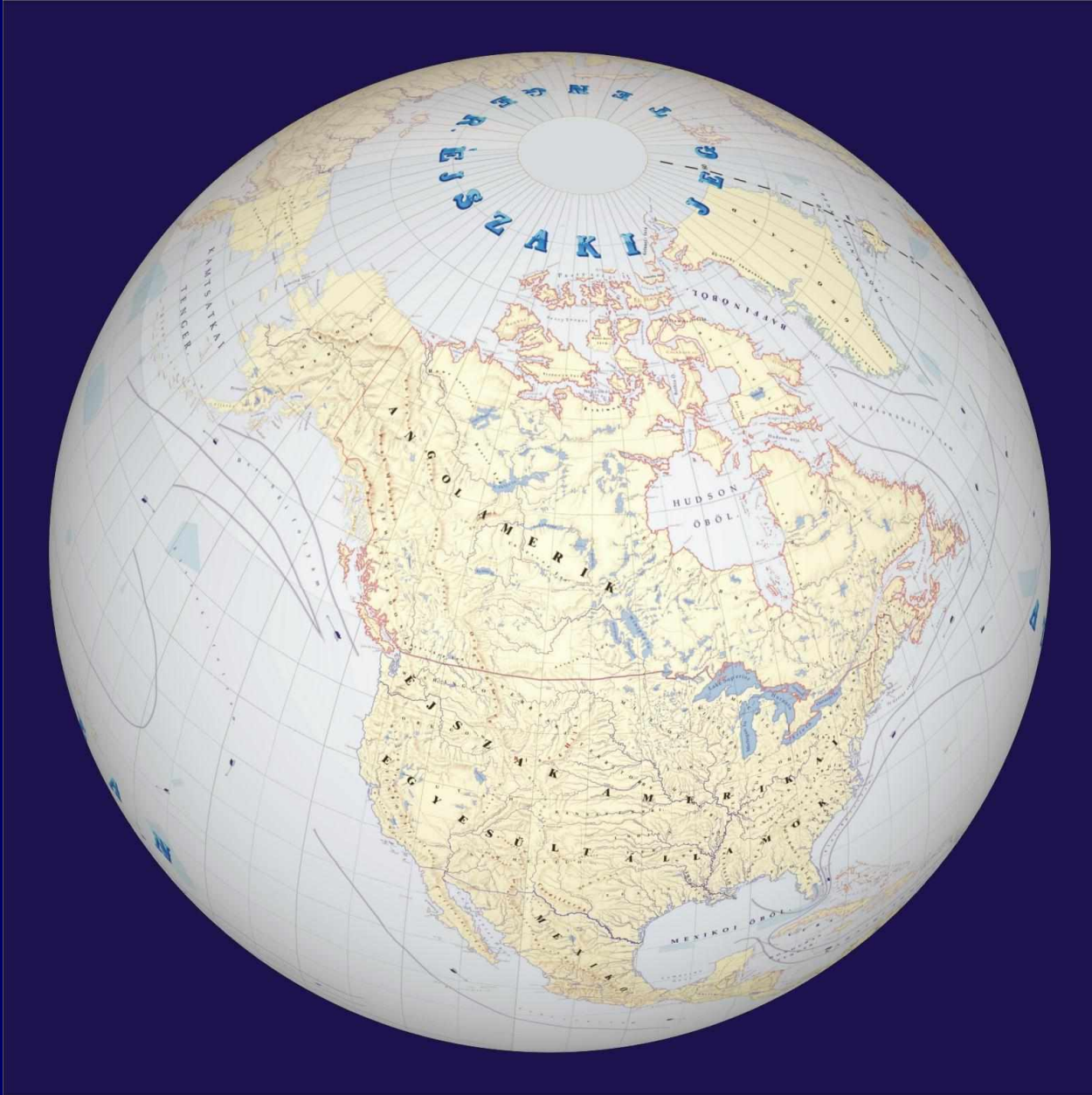
In: Livieratos Evangelos, Gartner Georg (szerk.):

Poceedings of the 5th International Workshop on Digital Approaches in Cartographic Heritage. Vienna, Ausztria, 2010.02.22–2010.02.24. pp. 189–196.

Márton M. (2008):

Egy elfeledett magyar csoda: Perczel László földgömbje – az első „világtérképmű”?

GEODÉZIA ÉS KARTOGRÁFIA 60:(3) pp. 9–16.

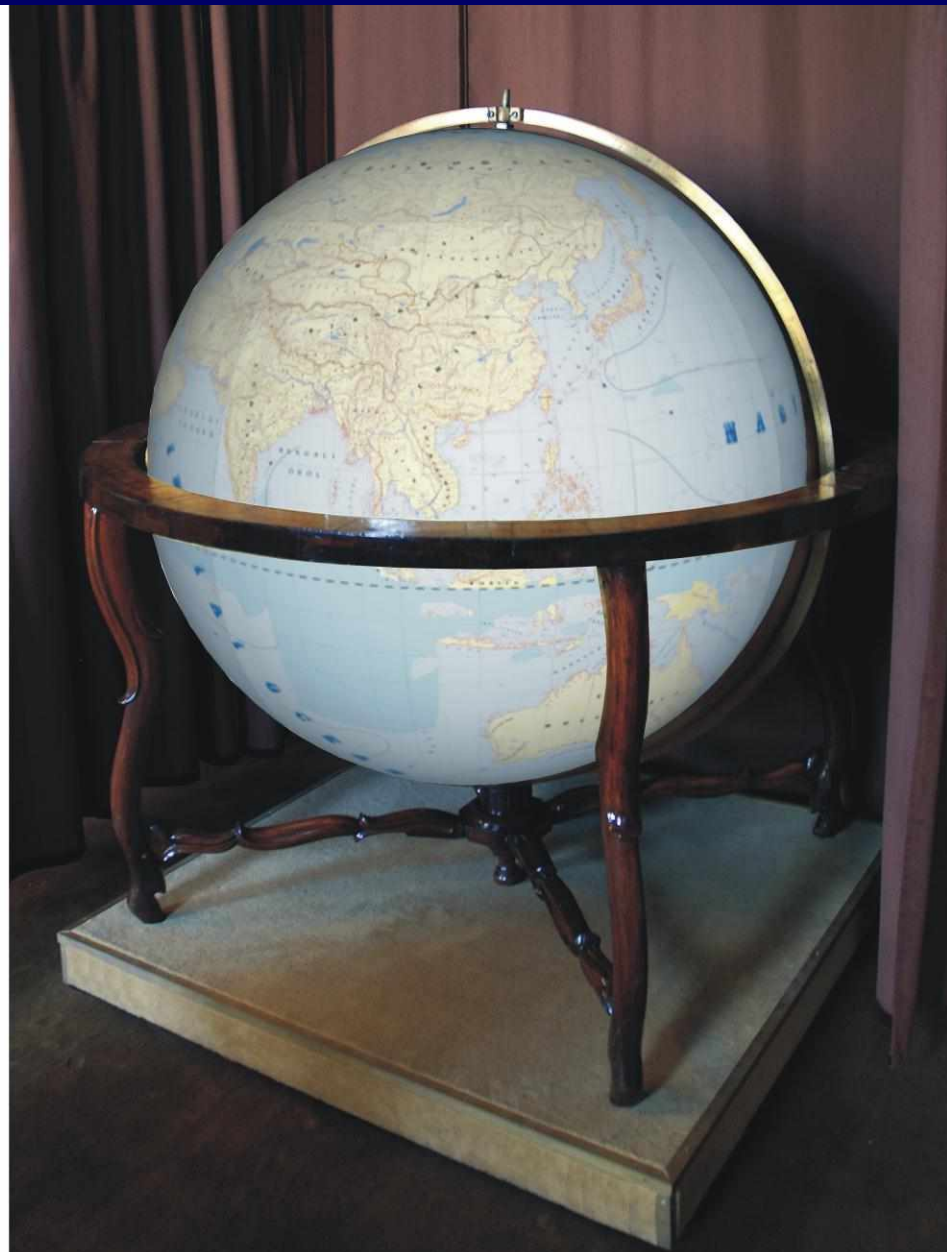
**Az új Perczel-földgömb a VGM-ben – megtekinthető
a bejáratnál elhelyezett számítógépeken**

A nagy vízió

A ma valósága ...

és

... a végső cél

*Mielőtt
megköszönöm az Önök figyelmét
köszönetet kell mondjak
OSZK- és ELTE-beli munkatársaimnak,
akik segítségével ma
nem így ünnepelnénk,
kiemelt köszönet jár
Sziládi Józsefnek,
az árnyékolt domborzatrajz,
a summer elkészítéséért!*